

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Hermanni Conringii De Antiquitatibus Academicis Dissertationes

Conring, Hermann

Helmeftadii, 1674

Dissertatio Sexta. Recitata Pridie Kal. Iulii Anno MD C XL. Quum magistratum Academicum deponerem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12929

Sed, *Dii meliora piis erroremq; hostibus illum.* Quin potius, ô boni. vincite ipsam spem nostram; contendite mecum cumque Senatu Academico, quis alter alterum diligentia & industria possit superare. Ita feliciter decurret nobis omnibus hic annus. Ita Deo & hominibus erimus grati. Quod uti fiat, Te ego, Deus Optime Maxime, oro obsecroque,

DISSERTATIO SEXTA

RECITATA PRIDIE KAL. IVLII
ANNO CIO IDCXL.

Quum magistratum Academicum deponerem.

MUltum profectò debet respubl. Academica proximorum quinque seculorum optimis maximis Principibus. Quanquam enim de re literaria ejusque cum magistris tum studiosis præclarè meriti sint Ægyptii, Græci, Romani; neque in docentes neque in discentes tamen ea ab illis collata sunt beneficia, (si quod res est velimus fateri, ut debemus fateri ni ingratitude notam velimus incurrere) quibus hodie gaudent, quotquot in Academicis scholis sive discendi gratia vivimus sive docendi munere perfungimur. Totum enim hoc, quo consistit hæc qualiscunque reipubl. forma, quarto abhinc seculo demum est natum: omni à condito hoc universo intervallo fuit ignotum. Id quod quoniam ex hoc ipso loco publice verba faciens, nisi admodum me fallo, luculente alias comprobavi, non à me iterum ostendi nunc par est.

Etsi autem Professores nos per sane multum debeamus

mus

mus ultimis hisce Cæsaribus, Regibus, Pontificibus, Principibusque: longe majorem tamen ipsis gratiam debetis vos, O Juvenes, qui in discentium ordine estis constituti. Vt enim alias nunc gentes taceam, sub Cæsaribus jam tum Romanis Professores amplissimis sunt privilegiis atque immunitatibus ornati.

Enimvero ut vacationem civilium munerum, ita & ne hospitem reciperent, à Principibus immunitatem fuisse indultam Grammaticis, & Oratoribus, & Medicis, & Philosophis, jam Vespasianus & Hadrianus rescripserunt, teste Arcadio Charisio. Non iidem quidem sunt Medici, vel Philosophi, vel Grammatici, vel Oratores, cum harum artium magistris: quod tamen in universum indultum est, id multò magis ad magistros pertinere ecquis negaverit? Et verò diserte Paulus Ictus: *Angariarum præstatio, & recipiendi hospitis necessitas & militis, liberalium artium Professoribus inter cetera remissa sunt.* Sunt autem hi Professores illi, qui Grammaticam ita tum dictam h. e. *Φιλολογίας* & Rhetoricen docebant: qualium certus numerus civitatibus provinciarum Imperii Romani constitutione Antonini Pii erat definitus. De Rhetorices Professoribus seorsim, qui tum Sophistæ audiebant, scribit Modestinus, eos perinde ut Medicos qui *ἰατροδοταί* vocabantur, & Grammaticos & Rhetores, quemadmodum à reliquis muneribus ita & à tutela & cura requiem habere. Ad Professores quoque videntur pertinere illa Pauli, quæ idem Modestinus recitat: *Philosophi, Oratores, Grammatici, qui publice juvenibus profunt, excusantur à tutelis.* Etiam Legum doctoribus, etsi non ubivis, *Roma tamen docentibus à tutela & cura, tum temporis jam data est remissio, teste eodem Modestino: adeoque & illi jam tum immunitatis non nihil sunt consequuti.* Confirmarunt autem non tantum

Vide ff. de munerib. & honorib. l. 5.

l. 10. ff. de Vacat. & excusat. muner.

l. 6. ff. de Excusat. §. 2.

Ibid. §. 1.
Ibid. §. 3.

Cod. Theodof. lib. 11. tit. 3.

Cod. Iustinian. lib. 10. tit. 51.

sed auferunt multum hæc privilegia Cæsares, ex quo illi nomen Christianorum ordini dederunt. Variæ eorum constitutiones leguntur in Codice Theodosiano titulo de Medicis & Professoribus: quas truncatas partim, partim ex multis in unum consutas suo, illaudabili tamen, more Tribonianus ejusdem argumenti titulo in Iustiniano codice itidem exhibuit. Integras nonnullas hic recitare forte non fuerit absque pretio operæ. Medicos, scripsit ad Volusianum Constantinus Magnus, *Grammaticos & Professores ab iis literarum immunes esse, cum rebus quas in civitatibus suis possident, precipimus. Et honoribus fungi, in jus etiam vocari eos, vel pati injuriam, prohibemus. Ita ut si quis eos vexaverit, centum millia nummorum arario inferat, à magistratibus vel quinquennialibus exactus, ne ipsi hanc pœnam sustineant. Servus eis si injuriam fecerit, flagellis debet à suo domino verberari, coram eo, cui fecerit injuriam: vel si dominus consensit, viginti millia nummorum sisco inferat, seruo pro pignore, donec summa hæc exsolvitur, retinendo. Mercedem etiam eorum & salaria reddi precipimus. Quoniam gravissimis dignitatibus, vel parentibus, vel domini, vel tutores esse non debent, fungi eos honoribus volentes permittimus, invitos non cogimus. Idem Maximus Cæsarem ad populum ita rescripsit. Beneficia Divorum retro Principum confirmantes, Medicos & Professores literarum, uxores etiam & filios eorum, ab omni functione & ab omnibus muneribus publicis vacare precipimus: nec ad militiam comprehendendi, neq; hospites recipere; nec ullo fungi munere; quo facilius liberalibus studiis & memoratis artibus multos instituunt. Valentiniiani & Valentis Cæsarem in eandem sententiam hujusmodi superest rescriptum: Medicis & magistris Urbis Romæ sciant omnes immunitatem esse concessam: ita ut etiam uxores eorum ab omni inquietudine tribuantur immunes, & ceteris*

oneribus publicis vacent: eosdemq. ad militiam minimè comprehendi placeat: sed nec hospites militares recipiant. Denique & Honorii quoque & Theodosii Cæsarum præclare admodum est constitutio. Grammaticos, inquit illi, Oratores atq. Philosophia præceptores, nec non etiam Medicos, præter hæc quæ retro latarum sanctionum auctoritate consecuti sunt, privilegia, immunitatesq. frui hac prærogativa præcepimus. Vt universi, qui in sacro palatio inter Archiatros militarunt, cum Comitiam primi ordinis vel secundi adepti fuerint, aut majoris gradum dignitatis ascenderit, nulla municipali, nulla curialium conlatione, nulla senatoria vel plebea descriptione vexentur: & seu in decepta administratione, seu accepta testimoniali meruerint missionem, sint ab omni functione, omnibusq. muneribus publicis immunes: nec eorum domus, ubicumq. posita, militem seu judicem suscipiant hospitandum. Quæ omnia filiis etiam eorum & conjugibus inlibata præcipimus custodiri, ita ut nec ad militiam liberi memoratorum trahantur invitè. Hæc autem & Professoribus memoratis, eorumq. liberis deferenda mandamus. Hactenus illi Imperatores de Professoribus.

Quanquam verò in omnibus hisce constitutionibus nulla Theologiæ, nulla Romani Iuris, nulla Artis Medicæ Professorum fiat mentio; procul dubio tamen non alia id de causa factum, quàm quod horum ea ætate per exiguus esset numerus & ex parte certis iisque paucis locis circumscriptus, ceu aliàs demonstravimus: quodque Medicis in universum simpliciter omnibus jam tum abunde esset à multis seculis cautum. Diferta tamen etiam Legum doctorum mentio per Tribonianum injecta est, auctoritate Iustiniani Cæsaris, lege sexta Codicis de Medicis & Professoribus; etsi eorum non meminisset Constantinus Magnus, cui illa constitutio per Tribonianum adscribitur. Sed & jam ante Theodosius & Valentinianus Cæsares

sares *Legum magistros* Urbis Constantinopolitanae, non
 minus atque ejusdem Urbis Professores Grammaticos &
 Sophistas, post viginti annorum sedulum ministerium,
 jusserant anumerari hisce qui Vicaria dignitate tum cen-
 sebantur. Qui honor illa tempestate sic satis magnus ha-
 bebatur, neque haecenus literarii quidem ordinis homi-
 num ulli praeterquam solis Archiatris Caesarei palatii erat
 tributus. Superat Honorii & Theodosii secundi Caesa-
 rum de Archiatris constitutio illa, lege unica tituli sexti-
 decimi, libro sexto Codicis Theodosiani Eodem libro
 titulo vicesimo primo exstat ejusdem Theodosii & Valen-
 tiniani secundi rescriptum ad Theophilum Praefectum Vr-
 bis, duodecimo post anno (ut ex Fastis consularibus colligere est)
 exaratum, *de Professoribus qui in Vrbe Constantinopoli-
 tana docentes ex lege meruerint Comitivam*. Non illud perti-
 net quidem promiscue ad Professores omnes, (quod non-
 nullis tamen placuit non infimae notae scriptoribus) sed
 honor ille singularis fuit illius unius Urbis regiae, ceu ver-
 ba ipsa loquuntur: tamen etiam ita meretur, uti hoc lo-
 co recitemus, & integrum quidem, non quale illud in Co-
 dice Justiniano titulo quintodecimo libri duodecimi
 protulit Tribonianus. *Grammaticos Graecos* (inquiunt Caesa-
 res) *Helladium & Syrianum, Latinum Theophilum, Sophistas
 Marzinum & Maximum, Jurisperitum Leontium, placuit honorari
 codicillis Comitiva ordinis primi jam nunc a nostra Majestate
 perceptis, ita ut eorum qui sunt ex Vicariis dignitate potiuntur.
 Qua in re quicumque alii ad id doctrine genus quod unus quisque pro-
 fitetur, ordinentur; si laudabilem in se probis moribus vitam esse
 monstraverint, si docendi peritiam, facundiamque dicendi, inter-
 prezandi subtilitatem copiamque differendi se habere patefecerint,
 & Caetera amplissimo judicante digni fuerint aestimati, qui in me-*
morato

morato auditorio Professorum fungantur officio: Hi quoque cum ad viginti annos observatione jugi ac sedulo docendi labore pervenerint, hisdem quibus prædicti viri dignitatibus perfruantur. Etiam hæc Cæsares illi quos modò laudavimus. Quibus ut aut lucem affulgeamus hodie prolixiore quadam expositione, aut alia adjiciamus ex illo ævo, non est nostri instituti. Neque enim alio fine isthæc adduximus, quàm uti fiat manifestum, omnino jam olim habitam non levem fuisse Professorum rationem: utque adeo luculenter pateat, quanto melior tum fuerit conditio docentium quam Studiosæ juventutis, de cujus privilegiis atque immunitatibus non nihil differere nunc animus est.

ETSI videlicet multa adeo jam isthoc ævo magistris, adeoque nostro docentium ordini, sint tributa: quod vestro generi tamen, O Juvenes, tum datum, id verò per est exiguum & propè nihil. Diocletianus & Maximianus Augusti primi omnium vacationem à publicis patriæ civitatis muneribus, iis qui Beryti in studiis vivebant liberalibus, in annum usque quintum vicesimum largiti sunt. *Cum vos adfirmatis, inquit Augusti Arabiæ (fortè autem potius Beryti) Scholaribus, (constitutione quæ extat Codice qui ætate vel professione se excusant) liberalibus studiis operam dare, maximè circa iuris professionem, consistendo in civitate Berytiorum provincia Phœnicia: providendo utilizati publicæ & spei vestræ, decernimus, ut singuli usque ad vicesimum quintum annum ætatis suæ studiis non avocentur.* Scilicet antehac fas erat quemvis peregrè studiis vacantem domum ad munia republicæ capessenda revocare: quo non poterat non impediri studiorum cursus. Eòdem pertinet eorundem Augustorum constitutio, quæ laudato loco continetur: *Cum filios tuos patria potestate liberatos, adhuc minores legitimâ ætate esse*

Y

dicas,

dicas, merito postulas ut liberalibus studiis non avocentur, & ideo muneribus personalibus quæ ad patrimonium non pertinent, non astringantur, si civium inopia non est. Quibus verbis immunitas datur tantum iis qui infra legitimam sunt ætatem, nec nisi à muneribus personalibus quæ ad patrimonium non pertinent, imò tum demum quando nulla est civium inopia.

Ultra hanc immunitatem Studiosis quidquam esse concessum, quo tempore durabat vera & vetus Romanorum respublica, haud patet. Nihil certè agunt illi qui Academicæ jurisdictionis nostræ primordia ab illa usque Justiniani Cæsaris constitutione arcessunt, qua ille Juris docendi rationem præscripsit. Præterquam enim quod de solis Romanarum Legum studiosis agat ibi Cæsar, subicit profecto illos jurisdictioni atque imperio Constantino- poli quidem degentes Præfecti Urbis, Beryti vero Præfidi Phænicæ maritimæ ac civitatis Episcopi: quos scilicet penes & aliàs imperium atque jurisdictio consistebat: optionem fori nullam dat, neq; novum jurisdictionis ordinem instituit: qualis profecto hic noster est.

Non possumus non hoc loco recitare, etsi fortassis justo sint prolixiora, quæ ad Olybrium Præfectum Urbis de iis qui studiorum gratia Romam tum venerunt (venere autem proculdubio numero sat magno non ad Rhetores tantum Grammaticos & Philosophos, quorum & aliàs erat copia, sed Romani Juris doctores potissimum, quibus nusquam alibi in omni Occidentali Imperio schola erat publica) rescripta sunt à Valentiniano Valente & Gratiano, qui simul rerum potiebantur, anno post natum Salvatorem mundi trecentesimo septuagesimo æræ Dionysianæ, si non fallunt nos Consulares fasti. Verba Cæsarium hæc sunt.

sunt. Quicumq; a Vrbe discendi cupiditate veniunt, primitus ad Magistrum Censur, Provincialium iudicum, à quibus copia est danda veniendi, eiusmodi literas proferant, ut appiaa hominum, & vales, & merita expressa teneantur. Deinde ut in primo status proficiantur introitu, quibus potissimum studiis operam navare proponant. Tertio ut hospitium eorum sollicitè Censurialium noris Officium, quo ei rei imperiantur curam quam adseruerint expensisse. Idem immincant Censurales, ut singuli eorum tales se in conventibus prabeant, quales esse debent, qui turpem in bonestamq; famam & consociationes, (quas proximuramus esse criminibus) estiment fugiendas: nevé spectacula, frequentius adeant, aut appetant vulgo (f. vulgi) intempestiva convivium. Quin etiam tribuimus potestatem, ut si quis de his non ita in Vrbe se gesserit, quemadmodum liberalium rerum dignitas poscat, publicè verberibus adfectus, statimq; navigio superpositus abjiciatur Vrbe, domumq; redeat. His sanè, qui sedulo operam professionibus navant, usq; ad vicesimum aetatis suae annum Roma liceat commorari. Post id verò tempus, qui neglexerit sponte remeare, sollicitudine Praefectura etiam impurius (f. invitus) ad patriam revertatur. Verum ne hac perfunctoriè fortasse curentur, praecelsa Sinceritas tua Officium Censuriale commoneant; ut per singulos menses, qui, vel undè veniant, qui ve sint pro ratione temporis ad Africam, vel ad ceteras provincias remittendi, brevibus comprehendas. His duntaxat exceptis qui corporatorum sunt oneribus adjuncti. Similes autem breves etiam ad scrinia Mansuetudinis nostrae annis singulis dirigantur: quo meritis singulorum institutionibusq; compertis, utrum quandoq; nobis sint necessary, iudicemus. Haecenus Caesares. Qui etsi nihil eximii doni conferant in Studiosorum ordinem, arguunt tamen saltem curam publicam ejus jam tum temporis non omnino defuisse. Multum vero dubito, num quidquam aliud ex omni, illo

Cod. Theodos. l. 14. tit. 9. de stud. liberal. Urb. Rom. leg. 5

quidem, ævo possit adferri in medium, quod comparari possit, imo quod accenseri mereatur iis quæ attulimus.

RECTE igitur rem reputantes non possumus profecto non affirmare, id quod jam ante diximus; nempe ut doctorum conditio illâ Cæsarium ætate fuerit non adeo iniqua, Studiosos tamen neque libertate, neque immunitate, neque alio quodam insigni esse beneficio ornatos. Primam scilicet jurium suorum originem debent illi Cæsari nostro Friderico, isti cui à barbæ colore hostes Itali Barbarossæ cognomentum indiderunt: sed qui inter Germanicos Cæsares, sive animi magnitudinem, sive fortitudinem, sive prudentiam, sive denique res gestas spectemus, nulli cuiquam est secundus.

Günther. l.
2. de gestis
Friderici.

*Est locus Italiæ modicum sejunctus ab Vrbe,
Cui, quia pulchra situ placet, inde Placentia nomen:
Planus, & Eridani placido junctissimus amni,
Effundit lazos spaciioso limite campos.*

In hunc modum canit de campis Roncaliis Güntherus, Friderici illius Cæsaris ævo dignus poëta in *Ligurino*. In illis autem campis Italici regni comitia celebrabat Fridericus ille laudatissimus Imperator, quando communicato cum Proceribus consilio, eorumque consensu impetrato, eam Authenticam condidit, quæ mox ejusdem jussa inserta est Iustiniani Codicis titulo *Ne filius pro patre*, atque à primâ dictione vulgò *Habita* cognominatur. Non erat tunc in immenso illo terrarum tractu, per Italiam Germaniam Galliamque illam quæ Germanici est Imperii portio, ulla schola publica, qua vel Theologiæ arcana, vel Philosophia atque Artes liberales, vel Medicina, vel denique Romanæ leges sive discerentur sive docerentur, præter unicum Bononiensem. Vbi recenter iterum inventarum
Roma-

Romanarum legum professio, magnâ orbis admiratione, magnoque concursu (ceu fieri assolet in re nova, maximè apud imperitum vulgus) nullius autem scientiæ professio alia, nisi forte rudioris cujusdam literaturæ, paulo ante cæperat. In eorum igitur qui Legum studio tunc occupabantur gratiam potissimum Cæsar Authenticam condidit. Quod sc. in toto Imperio Germanico nec Studiosus nec doctor alius penè quisquam studiorum gratia tum peregrinaretur.

Ejus laudatissimæ constitutionis sunt quidem varia beneficia: quæ tamen (nisi admodum fallor) ad duo capita meritò reduceris: quorum alterum est vivendi securitas, alterum fori optio. De ultimo ante hosce sex menses uberius ex hoc loco mihi est dictum. Quando simul ostendi, non multò pòst id defuisse gravissimis de causis: non permittente scil. juvenili Studentium temeritate ac petulantia optivum illud atque incertum fori genus. Cujus loco ergo cæperit mox, erectis passim plurimis scholis publicis, certa alia jurisdictio, eaque aut ipsi Studiosorum ordini, quod & hodie in Italis obtinet, aut magistris eorum demandata, quod Germaniæ fere omni est usitatum. Caterùm (ut ante dixi) hæc à me sunt jam ante sex menses in augusto hoc confessu latè perorata: itaque hodie sanè minime repetenda. *Securitat* illud beneficium quale sit, non inter omnes constat: quod videlicet alii aliud illâ voce velint significatum. Video certè perquam multos ad vectigalium tributorumque id immunitatem extendere, paucis aliis reclamantibus.

Caterùm Imperatoris quidem mentem fortassis haud adeo est difficile intelligere, modo ipsa illius verba ea quâ par est diligentia atque attentione expendantur. *Omni-*
bus, inquit ille, qui causâ Studiorum peregrinantur Scholaribus,

& maxime divinarum atq; sacrarum legum Professoribus. Scilicet si quando & Professores studiorum gratiâ peregrinantur. Neque enim hoc loci Professor est alius, quam qui docendi provinciam in se audet suscipere, etsi salario non doceat, quod alias ostendimus. His omnibus (pergit Imperator) *hoc nostra pietatis beneficium indulgemus: ut ad loca, in quibus literarum exercentur studia, tam ipsi quam eorum nunciî veniant, & in eis securè habitent.* Securitas itaque indulgetur primùm ad loca in quibus literarum exercentur studia veniendi, deinde in illis locis habitandi. Securitas ergo bina est & geminata. Qualis verò illa? Nisi admodum fallor, videtur Imperator ipsummet sese explicare, verbis mox subsequenter. *Dignum namq; (inquit) existimamus. Vbi tò Namq; causalis est vocula: adeoque indicat, iis quæ sequuntur rationem reddi quamobrem ejusmodi securitas indulta.* Pergit itaque: *Dignum namq; existimamus, ut, cum omnes bona facientes nostram laudem & protectionem omninò mereantur: quorum scientiâ totus illuminatur mundus, & ad obediendum Deo & nobis ejus ministris vita subjectorum informatur, quadam speciali dilectione eos ab omni injuriâ defendamus.* Securitas erga indulta defensio ac tutela est *ab omni injuriâ.* Hinc verò omnino patet, non indulgeri securitatem à vectigalium tributorumque collatione. Nisi profectò injuriæ vocabulo vectigalium tributorumque præstationem ipse Imperator significaverit. Quod nescio an cuiquam possit videri verisimile. Cum vectigalia ac tributa pendere nequaquam injuria quadam simpliciter sit, sed sæpe jus merum. Quid, quod ipsemet Imperator mox adjiciat, qua injuria tum affici soleant Studiosi? *Quis enim (subdit) eorum non miseratur, qui amore scientiæ exules, facti de divitibus pauperes, semetipsos*
exina.

Vid. ad h.
l. Accurs.

ex inianiunt, vitam suam multis periculis exponunt, & à vilissimis sæpè hominibus (quod graviter ferendum est) corporales injurias sine causâ perferunt? Pergit idem atque concludit: Hac igitur generali & in perpetuum valiturâ lege decernimus, ut nullus de cætero tam audax inventatur, qui aliquam Scholaribus injuriam inferre præsumat, nec ob alterius cujuscung. provincie delictum sive debitum (quod aliquando ex perversâ consuetudine factum audivimus) aliquod damnum ei inferat. Hæc Imperator.

Ex quibus manifestum profectò est, per securitatem intelligi securitatem ab injuria, eaque partim corporali, partim illâ quæ olim ἐνεχυρασις aut pignoriatio dicta est, quamque recentiores Jurisconsulti repressalia, Galli literas marcæ appellitant. Ea nimirum tum erant tempora: ut multum imminutâ Cæsarum auctoritate, nusquam fermè tuta pax, injuria vero tantùm non ubivis obtineret. Quo malo Germania cum primis laboravit. Unde non multò post idem Imperator Fridericus adactus est, leges de non inferendâ injuria deque pace promulgare. Testatur id ipsum Conradus Abbas Urspergensis ad annum 1187 hisce verbis: *Eo anno Fridericus Imperator conventum Principum apud Nuremberg coadunavit, ubi de pace terra disposuit, & in literas redigi jussit. Quas literas Alemanni usq. in præsens literas pacis vocant: nec aliis legibus utuntur, tanquam gens agrestis atq. indomita.* Quanquam igitur peregrinus omnis ab injuria sit tutus jure divino, jure naturæ, jure gentium, jure civili; ut tamen istius ætatis erant mores, necellum fuit nova lege munire innocentiam peregrinantium Studioforum. Iis autem moribus, (quando scilicet jus in armis vigeat) quis dubitet, repressalia, aut pignoriaciones quoque, in perfrequenti imò nimio fuisse usu? Scilicet

Scilicet habet illa violentæ executionis species locum quendam ubi jus denegatur: sæpe autem per vim etiam ultra extenditur, maximè ubi malis moribus vivitur. Sunt enim bellum aliquod imperfectum repressalia & pignoratio: non semper quidem injustum, persæpe tamen, semper autem permolestum illi contra quem exercetur. Quæ natura quoque est belli pleni ac solemnis. Ab hoc itaque onere, quod etsi non semper, frequenter tamen cum injuria est conjunctum, non posset autem à studiorum proposito non quemvis abstrahere, quo plures ad literarum studia ex ultimis usque provinciis exciret, securos esse voluit, jussit, optimus ille & nunquam satis laudandus Cæsar. Quod profectò beneficium non vulgare est. Certè tanto majus, quantò majus damnum, ac quanto majorem molestiam, pignoratio ac repressalia adferunt.

VSQVE adeò autem hæc Cæsaris benignitas etiam aliis placuit, ut non successores tantum eamdem confirmaverint: verum alii quoque Reges, quando & ipsis placuit in scholas publicas literarum gratia juventutem undique convocare, idem prorsus constituerint. Neapoli cum Scholam hujusmodi conderet Fridericus primi illius Friderici nepos dignissimus, quod initio tertii decimi seculi Christiani contigit, ita loquebatur: *Scholares undecumq, venerint securè veniant, morando, stando, & redeundo, tam in personis quam rebus.* Quibus verbis legem avi sui quasi explicat. Eodem prorsus tempore Ludovicus id nominis nonus Galliarum rex, qui Sancti cognomentum meruit, quo Parisiensium quoque Scholam Theologicis & Philosophicis studiis florentiorem redderet, in hæc verba edixit: *Concedimus ac volumus, quod omnes & singuli de quacumq, natione vel regione oriundi, de corpore Universitatis Parisiensis existentes, & esse*

Vide Petr.
de Vincis
l. 3. Epist.

esse volentes, ad eam accedere, morari, redire, & se, nuncios suos, resq. suas, ubi liber transferre pacificè & libere absq. ulla inquietatione possint: sicut melius ipsis videbitur expedire. Quæ Middelend. l. 6. de A. cad. p. 366.

editi verba refert Middendorpius, & nos ex illo nuper adduximus. Certum etiam est, nullam fortè Scholam publicam ex eo tempore fuisse erectam (fuerunt autem institutæ per Italiam, Galliam, Germaniam, Hispaniam, & Septentrionales regiones plurimæ) cujus alumnis par securitas non fuerit data.

Seorsim Aureliæ in Galliis, Nationis Germaniæ Studiosis cautum est. Primo ut sint in singulari Regis tutelâ, sive eo proficiantur sive inde discedant belli pariter ac pacis temporibus: Secundo, ne tempore belli possint capi vel detineri, etsi eorum Principes ipsimet Regi bellum indixerint. Ideoque contra Nobilem nonnemianum Gallum, qui Germanum quempiam Studiosum eo nomine detineri curaverat, quod ipse frater bello captus esset à fratre illius Germani, pronunciatum in Curia fuit Aurelianensi anno post millesimum quingentesimum quinquagesimo octavo: id quod refert Joannes Bacquetius. Ampliassè videtur hoc privilegii genus Philippus sextus Francorum in Galliâ rex. Ille enim (recitabo verba Petri Rebuffi Jurisconsulti Montispeffulani) privilegium concessit Magistris & Scholaribus Parisiensis Universitatis; quod bona illorum de quibus in Studiis aluntur, capi aliqua ex causâ non debeant, (verba privilegii reddo ait Rebuffus) considerata occasione guerrarum, nec alia occasione quacunq., per quoscunque, cujuscunq. conditionis status vel eminentiæ existant, pro nobis aut nostris subditis non capiantur, aut aliâs quomodolibet arrestentur: ne Magistri & Scholares Universitatis prefata vagandi à Studio sumant materiam. Datum apud Vincennam anno

1340 mense Ianuario. Recitat idem Rebuffus planè eodem loco rescriptum aliud ejusdem Philippi Regis, quinquennio pòst exaratum in Parisiensem gratiam, idque Gallica lingua. Sed quoniam illud magis pertinet ad immunitatem onerum, recitabitur illud non multò post, atque ita commodiore loco,

ITA QVE ut antiquissimum est hoc privilegium omnium nostrum, quotquot vel docendi vel discendi gratia Academicam vitam peregrè degimus: ita & maximè est universale atque communissimum. Multò autem pòst deum adjecta sunt alia illa, quibus nunc cum primis res Academica & stat & floret & gaudet. Nec in universum omnibus eadem sunt concessa, sed alibi plura alibi pauciora; prout Cæsarum Regum Principum aut Pontificum major minorve fuit liberalitas. Generatim verò si pronuntiandū quidquam sit, licet (nisi fallor admodum) secure adfirmare, verustiores Europæ nostræ Academies sensim magis & tardius auctas beneficiis, quàm postetiores. Cujus rei causa est, quoniã hæ ab initio statim ad priorum exemplum sunt institutæ, adeoque mox à primo exordio impetraverunt quæ aliis illis per partes & longo temporis spatio donata sunt. Exemplum unum pro multis exhibet nobis hæc ipsa Julia nostra. In hac enim Academia creatis Doctoribus ipse Maximilianus Cæsar iis tabulis, quibus Academiam primum instituit, concessit (verba Cæsaris refero) omnibus & singulis gaudere & uti privilegiis, prerogativis & exemptionibus, libertatibus, concessionibus, honoribus, præminentis, favoribus atq; indulgentis, quibus ceteri Doctores in Bononiensi, Senensi, Pavarino, Papiensi, Perusino, Parisiensi, ac Lipsensi, & aliis Studiis privilegiatis promoti ac insigniti, gaudent & utuntur de consuetudine vel de jure. Eoque non profecto est, quod quasi-

quaslibet immunitates quibusvis Academiis sine discrimi-
ne liceat adscribere: multo minus ex iis quæ nunc passim in
usu sunt pronunciare aliquid est, de antiquissimarum pri-
mis initiis: quasi nempe quibus nunc gaudemus beneficia
statim & jam olim recepti perinde usus fuerint. Verùm nisi
falli & fallere velis, necessum est, ut de singulis pronuncies
seorsim, ex tabulis & consuetudinibus cujusque loci pro-
priis: atq; in exordia singularum immunitatum per partes
inquiras. Itã sane deprehendere fuerit ingens discrimen, &
quæ vulgo antiquissima habentur sero satis in Academi-
cum usum concessisse.

NON patitur hic dies per omnis generis privilegia
Academica sermonem diffundere: tantum addam nonni-
hil de IMMUNITATE illa, qua gaudetis nobiscum, Ju-
venes optimi, circa TRIBUTA & VECTIGALIA: quo-
niam de illius exordio jam antea dicere quædam in cepi-
mus. Illa retuli, à quam multis quidem ab Authentica *Ha-
bita* arcessi: si quid tamen recte judico, post Friderici
secundi ætatem, & quidem forte satis diu post demum, im-
munitas isthæc certam vim nacta est. Non enim Fridericum
id nominis primum Cæsarem *securitatis* voce hoc volu-
isse, jam ante est ostensum: quamvis fateamur non hodie
tantum secus videri plurimis, sed jam olim ita hanc vocem
Bartholum ipsum & Baldum interpretatos esse, quod exi-
stimarent securitatem ab injuria nulla lege nova indigere.
Multò minus verò probabile est Hugonis Donelli & Petri
Gilkenii aliorumque commentum; immunitatem hanc ex
quinque lege Codicis Justiniani de Vectigalibus repeten-
tium: utpote quoniam nec ibi quidquam hujusmodi lega-
tur, neque ejus vel vestigium aliquod in omnibus post
seculis nisi demum tertio decimo reperiatur. Cæterum ne
quidem

Donell. ad
Anth. hab.
Gilkenius
ibid.

quidem Friderici II ævo illam Cæsarum auctoritate obtinuisse, vel inde liquet, quod in iis privilegiis, quibus hic Cæsar suam Neapolitanam voluit esse ornatissimam, immunitatis istius nulla memoria inveniatur. Sunt autem hodieque in manibus ista omnia; cum primis apud Petrum de Vineis Cæsaris illius Cancellarium, imo etiam à nobis non adeo pridem hinc recitata. Omnino itaque omne hoc jus verè debetur benignitati Principum sequentis ævi. & quidem citius alibi alibi tardius.

Middend.
l. 6.
de Acad.
pag. 373.
Papir. in
vita Inno.
cent. IV.

Rebuff.
privil. 147.

Videtur autem omnino esse incertum, quis primus & quo tempore illud beneficii indulserit. Enimverò refert quidem Middendorpius, idque Papirii Massonii testimonio confirmat, Innocentium IV Pontificem auditores Parisiensis Scholæ vectigalibus exemisse. Fortassis autem vel ipse vel Papirius vel uterque fallitur. Quis enim id potuerit Pontifex Romanus? Forte tamen conatus aliquid Papa est, ea auctoritate qua sibi tribuit jus in omnes Ecclesiasticos, cujus ordinis etiam Studiosi quodammodo nonnullis existimantur. Verosimilius videtur quod idem post Rebuffum narrat, Carolum sextum Gallia Regem in hæc verba decretum aliquod promulgasse: *Statuimus quod Parisiis studentes immunes sint, ab omnibus impositionibus, & subsidiis, tum super vino habito ex hereditatibus aut beneficiis, siue illud vendant minutim siue aliàs, siue ex frumento & aliis quibuscumq; bonis sibi provenientiibus. Item in omnibus bonis emptis ad suum usum, dummodo id Rector fuerit attestatus, qui super hoc primitus ab ipsis receperit juramentum.* Quod beneficium sanè magnum est & alibi parum in usu. Præfuit autem Carolus sextus Gallia rebus, ab anno post millesimum trecentessimum octogesimo ad subsequens seculi annum vicesimum tertium, quæ sunt confinia seculorum XIV & XV: & hæc ipsa immunitas, Rebuffo teste, data est seculi decimi

decimi quarti anno octogesimo tertio, longo intervallo post Friderici II ætatem. Idem autem Carolus inter alia Monpessulanæ scholæ hoc dedit privilegii: *Rector, Doctores, Magistri, Licentiat, Baccalaureati, ordinariæ & continue legentes, aliq; veri studentes, cursus & actus Scholasticos pro adeptione scientiæ & graduum exercentes, ab omnibus impositionibus, gabellis, quarta parte vini & aliorum fructuum excretorum, tam in suis pradiis patrimonialibus, quàm aliis ratione beneficiorum Ecclesiasticorum sibi competentibus & pertinentibus, etiam aliis personalibus vectigalibus, pedagis, angariis & parangariis, sint & remaneant in perpetuum quiti, liberi, franchi, immunes pariter & exempti.* Privilegium integrum recitat Rebuffus: sed nobis nunc satis est unum hoc attulisse. Alii idem Rebuffus notat, ab eodem hoc Carolo Rege Studentibus & Parisiensibus & Montipessulanis datam omnium munerum eam vacationem, ne ad ulla possint compelli. Attamen (ne quid dissimulemus) jam ante Philippus Pulcher Parisiensi Scholæ tributorum bellicorum immunitatem indulserat seculo tertio decimo, Philippus Valefius autem sequente seculo ab omnibus eam oneribus personalibus liberaverat. Rem ita narrat Rebuffus. *Speciale privilegium concessum est Scholaribus euntibus Parisios & redeuntibus, ut nullum vectigal solvere teneantur, in hæc verba. Concedimus de gratia speciali & certa scientia, & de nostra plenitudine potestatis, ne quisquam laicus, cujuscunq; conditionis vel eminentiæ existat, sive privata persona, Prepositus, vel Baillivus, prefatos Magistros & Scholares, aut ad ipsum Studium accedentes, aut ad propria redeuntés, de quorum Scholaritate constabit per proprium juramentum, in persona, familia, sive rebus, occasione pedagii, talliæ, impositionis, custumæ, vel aliorum hujusmodi personalium onerum, aut alterius exactionis, cujuscunq; personam*

Rebuff. pri-
vileg. 146.

Idem pri-
vileg. 117.

Rebuff. pri-
vileg. 146.

iniquitent, molestent, aut alijs quovis modo extorquere praesumant. Hoc concessit Philippus VI Valesius dictus, olim Rex Francia, anno 1340 in mense Ianuario apud Vincennam. Simile privilegium concessit Rex Francia Ioannes anno 1360 die 12 Februarii, quod direxit dominis generalibus, ut praedictis privilegijs gaudere faciant Magistros & Scholares. Hoc privilegium ampliavit Karolus quintus, ut sine immunes tam in aqua quam in terra, & bona ipsorum & bona suorum beneficiorum quae ad usum habent. Datum anno 1369 die 26 Septembris apud Vincennam. Haecenus Rebuffus. Operæ pretium fortè fuerit & nonnulla heic loci in majus robur ex Stephano Pasquierio, aut potius ex interprete ejus, diligentissimo Limnæo audire. Ille ita loquitur: Philippus Pulcher edicto anni 1295 sancivit, ut quascunq; faceret impositiones ad bella necessarias, Universitas (sermo autem est ipsi de Parisiensi) illis non subjaceret. Anno 1299 pro debito reali Scholarem non posse pignori in suis mobilibus. Et anno 1311 ut Vigilum magister statim in introitu officij juraret, se observaturum in omnibus & per omnia privilegia Universitatis. Et Ludovicus Hutinus ejus filius, qui per annum duntaxat regnavit, ut omnibus Scholaribus liceret suppellectilem suam transportare quò vellent, absq; ullius impedimento. Verùm supra omnia magnum est privilegium quod Philippus Valesius ipsis dedit anno 1340, quo illos exemptos voluit ab omnibus portorijs, vectigalibus, consuetudinibus, & alijs hujus generis oneribus personalibus, & ut omnibus in processibus non evocarentur Latetia. Verba hæc omnia sunt Pasquierii. Ex Philippi porrò Valesii tabulis, anno seculi quartidecimi quadragesimo quinto Parisiensi Scholæ Gallica lingua traditis, recitat nonnulla Rebuffus, quæ Latine versa non possumus itidem hîc silentio præterire. Volumus, ait Rex, quod ex bonis supradictorum Magistrorum

Limn. l. 8.
de Iure
publ. Rom.
cap. 9. n. 62.

Rebuff.
priv. 81.

& Scholasticorum, nulla bona, qualia & quaecumque fuerint, pro praesidiis nostrorum bellorum, neque pro nostra aula, pro aula nostra carissima sponsa Regina, neque pro nostris liberis, neque pro aliis quibuscumque nostra prosapia legatis, ducibus, connestabilibus, aut aliis volentibus vel dicentibus se habere jus, in nostro regno quacumque auctoritate liceat accipere. Sed tranquille supradictis Magistris & Scholasticis omnia eorum bona relinquuntur. Haecenus Rex ille, Rebuffo teste. Quae si vera sunt (quid verò aliter suspicemur?) apparet: initia immunitatum scholasticarum jacta Parisiis quidem teritiidecimi seculi fine, sed Philippo Valesio demum rege, adeoque seculo quartodecimo, justum illis incrementum accessisse, atque tum demum illam à vestigalibus aliisque oneribus libertatem Scholasticos homines in Gallis quidem consequutos esse.

VERVM hæc in Gallia ita contigerunt. In Italiâ, Germaniâ, Britanniâ, alibi, quando hæc cœperint, ut quod res est fatear, certò affirmare non possum. Fortassis autem parùm interest sive id nescias sive scias. Ego tamen grati esse animi credo, inquirere in auctorem cujuslibet boni. Id certum est, hodiè illud immunitatis genus per omnem Europam, quâ quidem Christianæ religioni aliquis honos est, obtinere: quocumque etiam autore in usum venerit. Si conjecturæ est locus, dixerim deberi in Italia quidem, saltim vestigalium immunitatis originem, partim spontaneæ benignitati hominum jam teritiidecimi seculi, partim verò Juris Doctoribus veteres Romanas leges in literatorum gratiam liberaliter atque benigne interpretantibus. Enimvero ipsemet Accursius, quem initio statim teritiidecimi seculi constat magnâ nominis existimatione Jus Romanum Bononiæ docuisse, ad Athen.

Middend.
l. 5. de
Acad. p.
367.

thenticam *Habita*, non illam ipsam *Authenticam* aut aliquod novum aliud *Cæsaris* rescriptum laudavit, sed in hunc modum glossatus est. *Sed an pedagia solvant? Respondeo non. Arguit. ff. de leg. l. si quando. Item quia in usum propriam ferant libros & alia. i. de veti. & commiss. l. universi. Item quia non est consuetum, ut ff. de publ. & vectig. l. iiii. in fine.* Post *Accursium* nonnulli (quos inter est *Bartolus* ipse & *Baldus*) libertatem hanc voce *securitatis* in *Authentica* comprehendendi, persuadere vulgò conati sunt. Atque homines quidem alii videntur hoc indulgisse *Studiis* tanquam clericis. *Accedente* autem *Jurisconsultorum* auctoritate, haud difficulter in morem trahi potuit omnibus laudata æquitas. Et verò accessit tandem & *Principum* confirmatio. Sic de *Agrippinensi* *Academia* agens *Middendorpius*, *Fridericus Imperator*, ejus nominis tertius, (inquit) omnes & singulos, ex quacumq; mundi parte *studiorum* causa *Coloniam* advenientes, & redeuntes, cum familia & bonis sub *Regalem* tuitionem suscipiendos, nullaq; de causa in itinere suo impediendos, arrestandos, ab omni solutione *pedagii*, *telonii*, seu *tallie*, aut exactionis genere immunes esse debere, sub gravibus penis sancivit, & executionem *Archiepiscopo* *Coloniensi* *Brabantieq;* ac *Geldria Ducibus* demandavit. *Francfordia* 4 *Augusti* anno 1442, regni sui tertio. *Carolus Dux* *Geldria* hoc privilegium peculiari diplomate confirmavit; suisq; *Sarapis*, *telonariis* & ministris mandavit, ut *Doctoribus* & *Studentibus* *Coloniensibus*, amicis suis, auxilio & consilio essent: ut cum rebus & bonis, libere, sine ullo teloneo, facilius per suas provincias transirent: pro se & pro heredibus suis. Anno 1514 die 25 *Septembr.* Haecenus *Middendorpius*. Similes autem tabulas *Cæsarum* *Principumque* alibi etiam fortassis passim reperire est,

Sed

SED QVORSVM prolabor sermone? Initiò hoc volebam: ultimè hæc quinque cum primis seculis immortales deberi gratias à nobis, qui in Scholis publicis literarum studio nos consecravimus: quod hoc demum tempore pleraque illa, si non omnia, sint orta & constituta, quibus res Academica conservatur. Eo enim intervallo videntur passim Reges, Principes, Pontifices, certatim dedisse operam exornandæ rei literariæ & adjuvandæ: iis beneficiis collatis, quorum ne umbram quidem in prioribus seculis, apud cultissimas etiam gentes, est invenire. Adeo liberalibus autem benefactoribus quis dubitet æternas deberi gratias? Nec tamen illi quidquam aliud quam rei literariæ commodum videntur spectasse. Vt proinde grati omnes illi sint habendi, qui tantis beneficiis utuntur fruunturque illo fine quo fieri par est.

Quod à vobis quidem, O optima studiosorum corona, hoc semestri spacio Prorektoratus mei esse factum fortassis licet affirmare. Etsi enim interdum contigerit quid secus quàm oportuit, saltim à plærisque tamen hoc tempus cum studiorum fructu esse collocatum, nolo dubitare. Id quod mihi sane nunc eo est jucundius, quo majori cum metu munus hoc fui aggressus. Non enim diffitebor, haud sine trepidatione provinciam me hanc subiisse. Verùm equidem Deo Opt. Max. boni omnis datori promotorique, ante omnia gratias debeo quas possum mente concipere maximas: qui inter hos belli motus, hæc inter pericula, interque has ærumnas quibus Germania tantùm non omnis perit funditus, protexit hanc Juliam, eique otium illud fecit cujus bonis potuerimus frui. Magnas quoque gratias debeo Clarissimis & honorandis Dominis collegis meis: qui profectò nullà in re vel

Aa

confi-

consilii vel rei inopem me reliquerunt. Vobis tamen etiam, O optimi juvenes, haud parum me fateor debere cum pro studio in me vestro, tum pro amore virtutis, quâ tempora sperato tranquilliora mihi reddidistis. Maeste este, ô boni, & pergite ut capistis quietem honestam & literarium otium fovere. Ego sanè hisce quas dixi de causis læto animo possum nunc provincia excedere. Nec vero est quod morer amplius. Igitur quod bene vortat Academiae huic Juliae, omnibusque ejus cum Senatoribus tum Civibus; ad Te mea oratio sese deflectit Clarissime atque Eximie Vir N. N. Collega & amice multis nominibus & honorande & carissime. Sexta agitur septimana quum unanimi omnium Collegarum consensu electus es in proximum semestre Academiae hujus Juliae Magnificus Prorektor. Confirmavit auctoritate sua nostram electionem Serenissimus ac Reverendissimus Princeps ac Dominus, Dominus Fridericus Dux Brunsvicensis & Lüneburgensis &c. Academiae hujus Rector hodie ac Cancellarius Magnificentissimus Dominus noster clementissimus. Tu vero neque nostrae expectationi neque Principis voluntati Te defuturum spondidisti. Exaeto itaque semestri illo quo mihi gerendum fuit hoc munus, dies jam adest & hora illa quâ provincia hæc tibi venit tradenda. Age igitur, Vir Clarissime, quod felix faustumque tibi nobis ac omnibus bonis eveniat, hanc cathedram ascende & à me accipe cum ea insignia quibus merito conspicuum Te porro esse oportet, tum & alia nonnulla quibus res Academica nostra præcipuè administratur.

Accipe igitur primùm hanc purpuream ex holoserico epomidem, Regius hic olim fuit ornatus, Pontificum Cæsarium,

rum, & Regum unanimi beneficio, tuum munus quod geris quo sit conspectius, Academiis post concessum.

En Tibi & duo hæc scepra. Hoc insigne meri mixtique imperii est, quo pollet hæc Julia. Hoc solatium miseris: fiducia oppressis: spes egenis: terror malis ac petulantibus ingeniis.

Trado etiam duo Academiae sigilla: alterum majus obfignandis majoris momenti negotiis: alterum minus in usum magis familiarem. Penes Te enim hoc semestri erit facultas & Academica omnia sigillo confirmandi, & alibi obfignata referandi.

Cape etiam codicem hunc legum & statutorum nostrorum. In hoc habes omnia secundum quæ Schola nostra est dirigenda. Habemus sc. rempublicam non ex cæco regentium arbitrato sed secundum leges administrandam. Quod & tibi non potest non placere: quem minime præterit, quam obnoxii mentis affectibus mortales simus, & quam simul iniquus rerum arbiter sit idem affectus ille.

Accipe & hunc Codicem, album civium Academicorum. Neque enim fas est ignorare te quenquam eorum, qui huc tanquam ad asylum aut potius ad aram atque velut in portum advenerunt. Omnium autem nomina hinc videbis consignata. Quod etiam te scio expetere, quæ erga omnes es benevolentia.

En tibi denique & claves: quo videas nihil arcanum non concredi fidei tuæ. Habes jam claudendi referandique omnia potestatem, prout aut lex id exegerit aut utilitas publica postulaverit.

Sunt quidem adhuc & alia penes me. Sed quæ huc mi-

nus commode potuerunt transferri. Recipio autem me isthæc bona fide intra octiduum, aut si quem alium diem in id indicere visum fuerit, tibi traditurum. Intra quod tempus & rationes accepti atque expensi me redditurum, stipulata hac manu polliceor.

Atque ita finis jam impositus est meo muneri. Quo nomine iterum Deo Opt. Maximo gratias ago immortales. Quando autem te video Magnifice Dn. Prorektor non possum equidem & Academiae nostræ, & Tuæ Magnificentia, & mihi denique non plurimum gratulari. Academiae quidem, quod accipiat eum administratorem, qui & prudenter possit & diligenter velit eam regere ac defendere. Tuæ autem Magnificentia, quod ad eum gradum dignitatis perveneris, qui in nostro ordine à Cæsaribus Regibus Principibusque summo semper est honore affectus. Mihi vero quur non gratuler illum successorem? quem singulari amicitia affectu dudè huius fui prosequutus, Deum veneror, uti tranquillitate concessa, ita Tua Magnificentia provinciam hanc regat, ut proximo semestri Academia non conservetur tantum in quo est statu, sed & magnum capiat incrementum.

ADDEN-